

MACEDONIA

ИЗВЕШТАЈ ОД СЛЕДЕЊЕТО НА МЕДИУМСКИТЕ СОДРЖИНИ

6 ФЕВРУАРИ – 4 МАРТ 2016

ДЕТАЛНА АНАЛИЗА
од следењето на медиумските содржини преку Механизмот
за набљудување и реакција при Институтот за комуникациски студии
(период: 6 февруари – 4 март 2016)

5. ТВ21 (вести на албански јазик)

Прва недела (6 – 12 февруари 2016)

ТВ21 на албански јазик во мониторираниот период од 6 до 12 февруари има 53 прилози во врска со политички актери, процеси или состојби. За Специјалното јавно обвинителство има 9 прилози, за предвремените избори има 8 прилози, за пресметките на министрите со нивните заменици има 7 прилози и за медиумите има 5 прилози.

Коментари и оценки во вестите: Не е забележан коментаторски однос во содржините на вестите. Изразен е критичкиот однос, но од етнички партикуларна позиција кај дел од темите (6 февруари: „Што добија Албанците од договорот од Пржино“). Телевизијата некритички емитуваше неколку прилози за проекти и мерки на Владата и на претседателот на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски (9 февруари: „Груевски ветува нови проекти, наскоро девет нови инвеститори во Македонија“). Како позитивни за ВМРО-ДПМНЕ се забележани и прилозите за четири нови возила за ЈП „Комунална хигиена“ и за потпишувањето на договорот меѓу Македонија и Косово за патување со лични карти.

Во врска со главната тема на неделата, поднесените кривични пријави од Специјалното јавно обвинителство, телевизијата ги пласира ударно, но непристрасно (12 февруари: „Катица Јанева во офанзива со „Титаник“, се бара притвор за 8 поранешни функционери“; делумно со критика за односот на владејачката партија кон оваа институција (12 февруари: „ВМРО-ДПМНЕ обвинува дека Специјалното јавно обвинителство работи под влијание на СДСМ, иако и ВМРО-ДПМНЕ гласаше за него“).

Користење на изворите: Има дури 21 прилог со еден извор и 18 прилози со два и повеќе извори, но со единствена позиција на изворите, а преостанатите се со два или повеќе извори со спротивставени ставови.

Директни обраќања: Има две директни обраќања од лидерот на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски и по едно од првите луѓе на СДСМ Зоран Заев, на ДУИ Али Ахмети и на ДПА Мендух Тачи. Има директни обраќања и од лидери на помали партии.

Аудиовизуелна презентација: Нема манипулативна аудиовизуелна презентација.

Втора недела (13 – 19 февруари 2016)

Во вестите на албански јазик на оваа телевизија, во анализираниот период објавени се 78 прилози за актуелните политички случувања. Фокусот во најголем дел е ставен на случајот Титаник на СЈО (21 прилог), на изборите (17 прилози), на преговорите за медиумите (6 прилози), но и за активности на функционерите од ДУИ (9 прилози), и 3 прилози кои се однесуваат на проекти на Владата. Во

прилозите известувањето е генерално избалансирано, со дистанца, па дури и критички (два прилози кои се однесуваат на прокети на Владата).

Коментари и оценки во вестите: Телевизијата критички ги проследува настаните од политичката криза и од работата на СЈО: “Судот го одби барањето на Јанева, нема притвор за Јанакиевски и Темелко“, “Јанева со жалби, а Основниот суд со објаснување“ , “ СЈО немоќна, за притвор одлучува судот“ (13 февруари). На оваа тема Телевизијата објави и неколку анализи во кои се пренесуваат експертските ставови дека “обвинетите на слобода, ги загрозуваат фер и демократските избори“ (16 февруари), се изнесуваат ставови про и контра идејата за Специјален суд (“Политичко судство, зошто не и специјално судство?“ од 16 февруари), како и тоа дека помалите партии бараат формирање на специјален суд.

На темата за можниот датум на изборите, се пренесуваат различните ставови на политичките („Заев: Додека дишам нема да дозволам уште едни нерегуларни избори“, од 16 февруари), на меѓународната заедница (“ Во петок, оценување од ЕУ и САД за изборите“ од 17 февруари, Хан бара избори врз основа на оценувањата на ДИК“, „Орав констатира застој во спроведување на договорот од Пржино“ од 16 февруари) и на невладиниот сектор “Нема услови за фер избори на 24 април“. Во анализа од 18 февруари Телевизијата ја поставува дилемата “Во случај на одложување на изборите, дали ќе се распушти Собранието на 24 февруари?“, преку соочување на експертски ставови про и контра. Во однос на преговорите за реформи во медиумите во фокусот на известување е позицијата на МТВ како јавен сервис при што се пренесуваат ставовите на власта и на опозицијата: “ За СДСМ е сервис на власта, додека за ВМРО-ДПМНЕ е столб на општеството“(15февруари), како и ставот на ЗНМ кое “е против владиното рекламирање“ (17 февруари).

Во фокусот на известување во вестите на албански јазик на ТВ21 е и поставувањето на споменикот на УЧК во Топанско поле, при што се пренесуваат реакциите на град Скопје, според кои тој е нелегален, но и ставот на албанскиот фактор дека “Се открива орелот во Чаир, момент што обединува и разделува“ (најава од 16 февруари), “Ахмети: од денеска Скопје го сакаме повеќе, Албанците ќе го сакаат Скопје повеќе поради Скендербег, Хасан Приштина, што даде се од себе за да ја создаде Албанија“ (14 февруари) и дека “без мајката Албанка немаше да се промени политичко-правниот статус на Албанците во Македонија“.

Од промоциите на владините прокети се известува со позитивен тон при што се нагласува улогата на функционерите од ДУИ (“Агенцијата за вработување и комората на извршители, со меморандум за електронска верификација на податоците“, од 13 февруари, “ФЗО со нови услуги“ проекти за училиштатата од 18 февруари, “Меморандум за соработка меѓу Косово и Македонија“ и „Канализација во Сарај“ од 19 февруари).

Користење на изворите: Во 19 прилози е користен само еден извор, додека во 20 прилози се цитираат два или повеќе извори, но со единствена позиција.

Директни обраќања: Во анализираниот период има 5 обраќања на политичките лидери, од кои по две се на лидерот на ДУИ Ахмети и на СДСМ Заев имаат по две директни обраќања, и една изјава на лидерот на ВМРО ДПМНЕ Груевски.

Аудиовизуелна презентација. Не е забележана манипулативна аудиовизуелна презентација.

Трета недела (20 – 26 февруари 2016)

Во вестите на албански јазик на телевизијата 21 во текот на анализираниот период се емитувани 72 прилози во врска со политичките актери, процеси или состојби. Темата за предвремените парламентарни избори е застапена со 26 прилози, иницијативата пред Уставниот суд да се дозволи помилување за изборни нерегуларности со 7 прилози, додека поставувањето на крстот во општината Бутел со 5 прилози. Во најголем дел од известувањето на овие теми телевизијата има неутрален однос кон политичките субјекти.

Коментари и оценки во вестите: Телевизијата неутрално известува за сите настани од политичката криза. Се следат настаните (21 февруари: „Амбасадорите на САД и на ЕУ заедно со лидерите, отсуствува Груевски“), реакциите (22 февруари: „Од СДСМ велат дека Груевски сака да ја спаси својата кожа“), се даваат оценки од неутрална позиција (24 февруари: „Парламентарните избори на 5 јуни, сите политички партии се чувствуваат како победници“), и се консултираат аналитичари (23 февруари: „Аналитичарите се прашуваат дали беше прерана оставката на Груевски. Замка или тактика“).

На иницијативата да се дозволи амнестија за осудените за изборни нерегуларности се гледа како на напад врз Специјалното јавно обвинителство (24 февруари: „Уставниот суд ги простува изборните нерегуларности, протести против оваа одлука“). Се пренесуваат ставови од експерти и од дипломати во врска со оваа тема.

Телевизијата критички се поставува кон случувањата во општините Чаир и Бутел и нивното поставување верски и национални симболи (23 февруари: „Една виртуелна тензија е создадена на границите меѓу општините Чаир и Бутел, по поставувањето на орелот во Чаир, Бутел планира да изгради крст од 55 метри“). Во вестите се најавува и дебатна емисија за оваа тема (25 февруари: „Орелот и крстот, политички фолклоризам или потреба“). Но се пренесуваат пред се` ставовите на ДУИ, на градоначалникот Изет Мецити (23 февруари: „Националниот симбол го поставивме како реализација на националните идеали“), и на советниците од ДУИ во Бутел (26 февруари: „Поставувањето на крстот може да ја влоши ситуацијата“).

Користење на изворите: Во вкупно 19 прилози има по еден извор, во 20 прилози по два или повеќе извори, но со иста позиција, и во 26 прилози има по два или повеќе извори со различни или спротивставени ставови.

Директни обраќања: Најзастапен со четири обраќања е лидерот на ДУИ Али Ахмети, по три се емитувани од првите луѓе на СДСМ и на ДПА, Зоран Заев и Мендух Тачи, и две од претседателот на ВМРО-ДПМНЕ, Никола Груевски.

Аудиовизуелна презентација: Не е забележана манипулативна аудиовизуелна презентација.

Четврта недела (27 февруари – 4 март 2016)

Во фокусот на информирање беа настаните околу поставувањето крт во Бутел (25 прилози), за политичката криза има 17 прилози, за работата на СЈО има 7 прилози. Во два прилози е забележан фаворизирачки однос кон активностите на владејачката ДУИ, додека во два прилози е нагласен критичкиот однос кон проектот на Владата „Скопје 2014“.

Коментари и оценки во вестите: Наративот при известувањето на оваа телевизија за тензиите во Бутел е во насока на неговиот негативен ефект врз соживотот во оваа општина (“Крстот во Бутел ги раздели граѓаните, протест на жителите и на ДУИ во Бутел“ од 27 февруари), се пренесува апелот на верските лидери „да не ги злоупотребуваат симболите“ и да “не се нарушува меѓуверската толеранција“(28 февруари), како и ставот на експерите дека “политиката се крие зад симболите“. Во овој контекст се информира и за ставот на жителите на Сарај, по најавите дека и таму ќе се издигне јарбол и џамија, при што тие бараат „прво инвестиции, а после симболи“(29 февруари).

Во останатите прилози се нотираат дневните ставови на партиите и инволвираните субјекти: „Мецити: Крстот е лудило на ВМРО-ДПМНЕ“(2 март), “Протест за Скопје да не стане Ерусалим“ (3 март), „Контра протест за поддршка на крстот“ (4 март).

Во однос на политичката криза, се соочуваат ставовите на власта и на опозицијата за очекувањата во периодот до изборите на 5 јуни, при што за опозицијата овој период треба да се искористи за „бришење на повеќе од 100 илјади фиктивни гласачи од избирачкиот список“ (29 февруари), додека власта смета дека опозицијата „сака да ги освои сите медиуми за себе“.

Во прилог од 3 март се пренесува ставот на албанските партии кои бараат дополнителна програма на албански јазик на собранискиот канал. Промотивен известувачки тон има во прилогот со кој се најавува “Нов Бит Пазар“ (28 февруари).

Користење на изворите: Има 26 прилози со еден извор и 17 прилози со два и повеќе извори, но со единствена позиција на изворите.

Директни обраќања: Во анализираниот период објавени се вкупно 12 обраќања од лидерите на поголемите политички партии. Најмногу изјави има од лидерот на СДСМ Заев – 5, потоа од Груевски- 3, и по две изјави се од лидерите на ДУИ и на ДПА, Ахмети и Тачи.

Аудиовизуелна презентација. Не е забележана манипулативна аудиовизуелна презентација.

6. ТВ21 (на македонски јазик)

Прва недела (6 – 12 февруари 2016)

ТВ21 во вестите на македонски јазик објави вкупно 79 прилози на теми во врска со политичката ситуација. Најголем број од нив (12 прилози) се за работата на Специјалното јавно обвинителство, потоа за ситуацијата со бегалците (9 прилози), за активностите на опозицијата (7 прилози), за владините проекти (4 прилози) и за активностите на лидерот на ВМРО- ДПМНЕ Груевски (2 прилога). Од објавените прилози во 2 има позитивистички став („Груевски најавува нови инвестиции: Годинава нови 3.610 вработувања“ од 9 февруари и „Фонд за здравство Три нови електронски услуги“ од 10 февруари) и ниту еден со негативен став.

Коментари и оценки во вестите: Во вестите на ТВ21 на македонски, објавени се и шест аналитички прилози на актуелни теми во кои на официјалните изјави на функционерите се спротивставуваат експерти мислења („Универзитети „како печурки по дожд“ Експерти: Формирањето е неоправдано“ од 7 февруари, „Кога ќе профункционира Белановце- Станчиќ? Македонската страна доцни со изградбата на патот“ од 9 февруари, „Кумановските настани, политика или правда“ од 10 февруари). Телевизијата со ист интензитет како и претходно ги следи активностите на функционерите од опозицијата, информативно, без новинарски став.

Користење извори: Како и во претходниот анализиран период, така и овојпат, ТВ21 и натаму, најголем број од извештаите (28) ги темели на само еден извор. Во 15 прилози, темата е презентирана преку два извора, но со идентичен став, во 8 прилози има по два извора со контра – став. Во 6 прилози се консултирани по три или повеќе извори, со спротивставени гледишта (5) и со идентичен став (12 прилози).

Освен во два прилози, во сите останати, изворите во прилозите на ТВ21 се стриктно наведени, без нивно користење надвор од контекстот за што се кажани.

Директни обраќања: Во седумте мониторираните денови, објавени 5 обраќања на политички лидери, сите со по една изјава: Груевски, Лилјана Поповска, Ердоган Сарач и лидерите на Партијата за движење на Турците и Демокраската партија на Турците, сите во контекст на актуелните настани.

Аудиовизуелна презентација: Во анализираниот период забележан е само еден прилог кој може да биде сметан за прилог со манипулативна видео презентација. Во прилогот „Заоралек со порака: Навремени избори и легитимна влада“ од 10 февруари, информацијата за средбите на државни и партиски претставници, во поголем дел од видео материјалот што го следи прилогот се појавува лидерот на ВМРО-ДПМНЕ Груевски.

Примери на фаворизирање или демонизирање аудиовизуелни содржини:

- (9 февруари најави) Груевски најавува нови инвестиции Годинава нови 3.610 вработувања
- (10 февруари) Фонд за здравство: Три нови електронски услуги

Втора недела (13 – 19 февруари 2016)

ТВ 21 во вестите на македонски јазик во периодот од 13 до 19 февруари објави вкупно 90 прилози за политичките настани. Најголем број прилози се објавени за: изборите (21 прилог), за случајот Титаник (17 прилози), владини роекти (8 прилози), за ситуацијата со бегалците (7 прилози), за преговорите за медиумите (5). Во ниту еден од прилозите нема нагласен апологетски или демонизирачки став на новинарот, иако во два од прилозите видео презентацијата има манипулативни елементи.

Коментари и оценки во вестите: Телевизијата неделаваш покриваше многу различни теми, главно актуелни настани, генерално избалансирано без нагласен новинарски став, ниту во прилозите, ниту во најавите. Во овој период објавени се голем број анализи (13) кои произлегуваат од дневните настани (13 февруари „Кекеновски: Можно е апсење на политичари Никовски: СЈО работи во функција на опозицијата“, 14 февруари „Опозициски филибастер „Дамјан Груев“ заглави во корсокак“, 15 февруари „И треба ли на Македонија Специјален суд? Експертите со различни проценки“) со соочување на спротивставени мислења на експерти. Телевизијата во континуитет објавува прилози во кои се промовираат одредени владини проекти. Но во нив нема експлицитна оценка на новинарот, дури во некои од нив има и критички став кон одредени прашања: 18 февруари „Јавна расправа за трансплантација Отворање на Центар за извонредност!“, 19 февруари „Министерот најавува реконструкција Учениците се жалат на недостиг на учебници“).

Користење извори: Во 36 прилози користен е само еден извор. Во 23 прилози се соочуваат три или повеќе мислења, но само во 15 од нив тие се спротивставени. Во 21 прилог има по две мислења, од кои во 14 од нив тие се на различни стојалишта. Во шест прилози не се презентира изворот на информацијата, но содржината и реторикјата наведуваат на соопштенија од различни институции.

Директни обраќања: Во вестите на македонски јазик на оваа телевизија, во анализираниот период се објавени вкупно 8 обраќања. По две изјави се на лидерот на СДСМ Заев и на ДУИ Ахмети, додека Груевски (ВМРО ДПМНЕ), Касами (БЕСА), Трајанов (ДС) и Острени (Унитети) по едно.

Аудиовизуелна презентација: Во два прилози емитувани во овој период има манипулативни елементи, односно видео презентацијата во дел не ја следи содржината. Во прилогот од 17 февруари „Камен темелник во ТИРЗ Фабриката Хај Тек, прва домашна инвестиција“, соопштението е проследено со видео материјал каде во фокусот е экс премиерот Груевски, кој сега е лидер на ВМРО ДПМНЕ. Во прилогот од 19 февруари „Зелено светло од град Скопје Сарај ќе добие средно училиште“, содржината е проследена со видео снимки на кои повеќекратно се појавува министерот за образование Абдулаќим Адеми, функционер на ДУИ, дури и кога таа не кореспондира со текстот.

Трета недела (20 – 26 февруари 2016)

ТВ 21 во вестите на македонски јазик во набљудуваните 7 дена објави 82 прилози за политички настани и субјекти. Најголем број од објавените прилози се за изборите и очекувањата од нив (32 прилози), за ситуацијата со бегалците (9 прилози), за реакциите што ги предизвика одлуката на Уставниот суд да расправа за укинување на измените во Законот за помилување (8 прилози), за преговорите за медимските реформи (6 прилози), а известуваше и за проекти на Владата (3 прилози).

Известувањето на ТВ21 на македонски јазик во овој период е балансирано, се отстапува простор за изразување на различни ставови за актуелните теми. Во само еден прилог (23 февруари „Контраодговор на орелот?! 50 метарски крст ќе биде поставен во Бутел“) има негативен став кон актуелен проблем, но во смисла на критика, а не на демонизирање.

Коментари и оценки во вестите: Три прилози објавени во овој период можат да се одбележат како хибридни форми на најави/анализи коментар, каде новинарот, презентирајќи ја дневната информација изразува свој коментар (22 февруари „ВМРО-ДПМНЕ против амбасадорите СДСМ: Груевски на 24 април се обидува да ја спаси главата“, 23 февруари „Пишман“ Собрание Ахмети и Тачи потпишаа против избори на 24. април“). Во анализираниот период на Т21 објавени се 13

анализа на актуелни теми, во кои се застапени спротивставени гледишта на професори, професионалци во конкретна област, политичари, актуелни и поранешни функционери: (20 февруари) „Дебата: „Клик Плус“ Тактизира ли меѓународната зедница?“, (20 февруари) „Медиуми без влијанија? Политичари одлучуваат за медиумски реформи“, (22 февруари) „Аналитичарите за „Пржино“ Дали договорот е жив или мртов?“, (23 февруари) „Местенка или тактизирање? Преуранета ли беше оставката на Груевски?!“, (24 февруари) „Ке се врати ли Груевски на позицијата премиер? Аналитичари: Техничката Влада треба да продолжи“, (25 февруари) „Наков: СЈО има широко поле за постапување Ивановски: Одлуката на Уставен е напад на работата на СЈО“, (26 февруари) „Аналитичарите за „средните прсти“ на Пишев Политичка (не)култура во Македонија?!“ (26 февруари) „Реагираат советниците на ДУИ во Бутел Постапувањето на крстот може да ја ескалира состојбата“. Прилозите за извештајот на кредитната агенција ФИЧ, соработката на владите на Косово и Македонија и информацијата за новото задолжување кои се однесуваат на владината политика, не содржеа изразен позитивен или негативен новинарски став, исто како и прилото од 21 февруари „Љупчо Николовски обвинува Земјата не се доделува на вистински земјоделци“, кој само е нотирани став на опозицијата.

Користење извори: Во 36 прилози на оваа телевизија е користен само еден извор. Во 19 прилози за одредено прашање со соочуваат два спротивни става, во 8 слушаи тоа се мислење на единствено стојалиште, додека во 16 прилози, се користат три или повеќе различни ставови – во 13 тие се спротивставени.

Директни обраќања: Во вестите на македонски јазик објавени се 12 обраќања вкупно. Од нив 4 изјави се на лидерот на СДСМ Заев, по три се на лидерот на ДУИ Ахмети и на на ВМРО - ДПМНЕ Груевски, додека по едно се на лидерот на ДС Трајанов и на ДПА Тачи.

Аудиовизуелна презентација: Во анализираниот период во ниту еден прилог нема манипулативни елементи.

Четврта недела (27 февруари – 4 март 2016)

Во анализираниот период, телевизија ТВ21 во вестите на македонски јазик објави 102 прилози на теми во врска со политичката ситуација. Повеќе од нив беа за поставувањето на темелите за крстот во Бутел (22 прилози) и за предвремените избори (15 прилози), потоа за ситуацијата со бегалската криза (14 прилози), за работата на СЈО (8 прилози) и за активностите на опозицијата (4 прилози). Во ниту еден од прилозите и 19 -те анализи што во овој период ги објави телевизијата нема експлицитен став на новинарот или презентерот.

Коментари и оценки во вестите: Најголем број од прилозите на телевизијата се информативни, без новинарска (или уредничка) оценка на политички субјект или настан. Убедливо најмногу прилози телевизијата објави за поставувањето на крст во населбата Чаир, настан кој доби меѓуетнички предзнак. Телевизијата во дневните прилози известуваше неутрално и избалансирано, регистрирајќи ги сите случувања до подеднаков третман на обете спротивставени страни (2 март „Мецити: Крстот „будалаштина“ на ВМРО-ДПМНЕ Груевски: Изјавата на Мецити предизборна кампања“, 4 март „Латиновски: Полицијата да ги отстрани узурпаторите Незири: Протестот е демократско право“). Преку анализите, кои во овој период веа токму на оваа тема, телевизијата, преку изборот на темите и ставовите на гостите- експерти го артикулираше ставот дека настани како овие се политичко сценарио, злоупотреба на верата во апртиски цели (2 март „Дебата во „Клик Плус“ Символи кои ја расипуваат работата Опасно е да се злоупотребуваат верата и националните симболи“, 4 март „Игра“ со верски и етнички обележја Според аналитичарите ова е политичко сценарио“, 4 март „Клик Плус“ Политиката ја користи религијата за партиска мобилизација“).

Користење на извори: ТВ21 и натаму, најголем број од извештаите ги темели на само еден извор (42). Во 30 прилози, темата е презентирани преку три или повеќе извори, од кои 16 се со различни ставови, додека во 14 тие ставови се синхронизирани. Во 23 прилози има по два извори, од кои во 15 со единствено гледиште. Во 12 прилози не се наведува изворот на информацијата, но тоа се прилози кои новинарите се јавуваат „во живо“ од терен, или според содржината наведуваат на партиски или институционални соопштенија.

Директни обраќања: Во 7–те мониторирани денови, во вестите се објавени 17 обраќања на политички лидери. Лидерот на СДСМ Заев има најмногу објавени изјави – 5, по што следува лидерот на ВМРО ДПМНЕ Груевски со 4, лидерите на ДУИ и ДПА Ахмети и Тачи со по 2 и по едно првите луѓе на Либералната партија, ЛДП, ГРОМ и Унитети.

Аудиовизуелна манипулација: Ниту еден прилог на оваа телевизија не содржи малициозна манипулација.